

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ВИРОБНИЦТВА НА ПІДПРИЄМСТВІ

*Рочева Г.В., здобувач вищої освіти,
warotschewa@gmail.com*

*Науковий керівник: Маліков В.В., д.держ.упр., професор
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

У сучасних економічних умовах бізнес повинен швидко і ефективно реагувати на зовнішні зміни у навколишньому середовищі, які здатні значно вплинути на результати діяльності суб'єкта господарювання. При цьому важливо як найточніше планувати майбутні обсяги виробництва і, відповідно, витрати на виробництво. Водночас потрібно постійно проводити аналіз минулих фінансових результатів підприємства і, згідно його мети, врахувавши всі можливості та ризики з боку зовнішнього середовища, сформулювати план виробництва та майбутніх витрат на нього.

Облікова інформація є найбільш інформативною при плануванні чи прогнозуванні. Адже за допомогою цих даних можна відстежити причини відхилень показників від запланованих і коригувати майбутній бюджет.

Так як основою виробництва будь-якої продукції, товару чи надання послуг є витрати, то їх правильний розподіл відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку доцільно вважати фундаментом для прийняття майбутніх управлінських рішень.

Система бухгалтерського обліку передбачає збір вихідних даних на первинних документах, узагальнення, обробку в облікових регістрах та подання інформації у звітності. Згідно Плану рахунків бухгалтерського обліку, витрати за статтями та собівартість продукції (робіт, послуг) рекомендовано відображати на 9-му класі рахунку, а на 8-му класі - витрати за елементами, хоча він передбачає більше проводок і його намагаються уникати, обираючи тільки 9-й клас.

Рахунок 23 «Виробництво» призначений для узагальнення інформації про прямі витрати на виробництво продукції (робіт, послуг). У таблиці 1 відображено облік витрат на виробництво відносно рахунку 23.

Таблиця 1 – Облік витрат виробництва

Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків	
	Дт	Кт
Списано на виробництво сировину та інші матеріальні запаси	23 «Виробництво»	20 «Виробничі запаси», 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва», 28 «Товари»
Виконані роботи і послуги іншими підприємствами для потреб основного виробництва	23 «Виробництво»	63 «Розрахунки з постачальниками за іншими операціями»
Нараховано заробітну плату з нарахуваннями і віднесено на основне виробництво	23 «Виробництво»	65 «Розрахунки за страхуванням» 66 «Розрахунки за виплатами працівникам»
Нараховано знос (амортизацію) основних засобів	23 «Виробництво»	13 «Знос (амортизація) необоротних активів»
Списано загальновиробничі витрати на основне виробництво	23 «Виробництво»	91 «Загальновиробничі витрати»
Одержано від виробництва готову продукцію	26 «Готова продукція», 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва»	23 «Виробництво»
Списано собівартість виконаних робіт і послуг на сторону	90 «Собівартість реалізації»	23 «Виробництво»

Практика діяльності сучасних підприємств показує ефективність вітчизняних та зарубіжних методів обліку та управління витратами (стандарт-костинг, директ-костинг, абсорпшен-костинг, нормативний метод, таргет-костинг, кайзен-костинг, CVP-аналіз, ABC-аналіз тощо). Науковці зазвичай розмежовують методи обліку (абсорпшен-, директ-, стандарт-костинг) та методи управління витратами, оскільки перші застосовуються для визначення собівартості продукції (робіт, послуг), а другі – для зменшення витрат. На рисунку 1 відображено коротку характеристику методів обліку витрат.

Стандарт- КОСТИНГ	Основою методу є підрахунок очікуваних витрат. Очікувані витрати визначають на основі норм і нормативів, до яких підприємство повинно прагнути. При відхиленні встановлених параметрів, необхідно вивчати причини цих відхилень і вживати заходів для приведення керуючої системи в стандартну, в норму.
Директ- КОСТИНГ	Розрахунок собівартості продукції за змінними витратами. Тільки змінні витрати будуть вважатися витратами на продукт, тобто брати участь в обчисленні запасів і прибутку відповідно до руху фізичних одиниць продукції. Особливості: поділ виробничих витрат на змінні і постійні; калькулювання собівартості продукції за обмеженими витратами; багатостадійність складання звіту про прибутки.
Абсорпшен- КОСТИНГ	Визначення собівартості продукції з розподілом всіх витрат між реалізованою продукцією і залишками товару. Калькуляція з повним розподілом витрат полягає в розрахунку виробничої собівартості на основі прямих і непрямих загальновиробничих витрат, які розподіляються в собівартість продукції. Загальновиробничі непрямі витрати або використовуються для обчислення повної собівартості, або підраховуються як витрати періоду, тобто не зв'язуються з фізичними одиницями готової продукції і списуються за період.

Рисунок 1 – Особливості методів обліку витрат

Відповідно до галузі і специфіки діяльності підприємства можуть самі обрати метод або кілька методів, що стануть запорукою успіху компанії у майбутньому. В свою чергу, облік витрат, збір та обробка необхідної інформації не лише забезпечує даними щодо загальної суми витрат і випуску продукції, а й дає змогу для її систематизації в розрізі діяльності, що дозволяє розширити поле зору та побачити ефективність виробництва продукції. Аналіз таких даних має бути основою для прийняття управлінських рішень, оскільки вони найточніше опишуть рентабельність будь-якої діяльності на підприємстві, що дозволить обрати більш вигідні обсяги виробництва відповідно до запитів споживачів і змін у навколишньому середовищі.

Література.

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (Дата звернення: 25.10.2023)
2. План рахунків бухгалтерського обліку. URL: <https://www.buhoblik.org.ua/uchet/organizacziya-buxgalterskogo-ucheta/388-plan-rahunkiv.html> (Дата звернення: 29.10.2023)